

HRVATSKA RIJEČ

PREDPLATA: ZA ŠIBENIK DONAŠANJEM U KUĆU TE ZA AUSTRO-UGARSKU POŠTOM NA MJESEC K 1.25 ZA TROMJESEC K 3.75 POLUGODIŠNJE I GODIŠNJE RAZMJERNO. — ZA INOZEMSTVO K 15 I POŠTARINA. — PLATIVO I UTUŽIVO U ŠIBENIKU.

POJEDINI BROJ 10 PARA.

JUTARNJI LIST
IZLAZI SRIEDOM, PETKOM I NEDJELJOM

Telefon br. 31. — Čekovni račun 71.049

UREDNIČTVO I UPRAVA „HRVATSKE RIJEČI“ NALAZE SE U „HRVATSKOJ TIŠKARI“ (Dr. KRSTELJ I DRUG.) — RUKOPISI NE VRAĆAJU SE. — NEFRANKIRANA SE PISMA NE PRIMAJU.

OGLASI PO CIJENIKU.

Slučaj Dr. A. Pavelića

Koji od naših čitatelja ne će ni po imenu valjda poznati Dr. A. Pavelića, ali to ne smeta, jer oni mogu promisliti da se njegov slučaj mogao desiti i kojem mu drago X. Y. Govorimo o njemu i njegovom slučaju jer je karakterističan i poučan za naše prilike. Gosp. Pavelić je bio član one frakcije stranke prava koja se kupila oko Dr. M. Starčevića i zastupnik samoborskog kotara na saboru, a sada pri nastajućim izborim kandidat je u istom kotaru.

U tomu da bivši zastupnik opet kandidira nema ništa osobita, ali je nešto osobita u tom što on, do jučer član stranke prava, kandidira na svoju ruku, i to tobože kao pravaš, nakon što su se sve pravaške frakcije, odnosno stranke ujedinile i kao jedna cjelina organizirale.

Takovo postupanje mi nemožemo shvatiti, da može biti koji pravaški kandidat, kojega kao takova stranka ne priznaje.

Eto je to ono čudnovato radi čega i pišemo.

Dr. A. Pavelić hoće da opravda svoj postupak pak se dao u izjave, ali one samo utvrđuju nas u misli da je njeđu do svega drugoga osim do stranke prava ili njezinih načela.

A to je i naravno, jer gdje bi po jednac htio biti sam ono što neće da bude u društvu sudrugova i snborioaca?

Kod drugih naroda i kod svih stranaka je običaj da čovjek, bio zastupnik ili ne svejadjno, čim se ne slaže sa svojom strankom već misli da je kadar na svoj način služiti svojim osobnim načelima bolje ili uspješnije nego u stranci, od nje se odatle i više nije njezin pripadnik. On onda ili miruje ili nastavi raditi na svoju ruku bilo sam, bilo u drugoj kojoj stranci. Ali da bi čovjek odatle se iz stranke, pa htio i na dalje raditi pod imenom te stranke, toga nema valjda nigdje, nego eto kod nas Hrvata. Barem tako bi neki htjeli da bude.

Bilo je kod nas, istina, u stranci prava razkola, ali djelile su se tada skupine, odmah se označivale razne frakcije sa svojom posebnom uredbom. Nije se nikad događalo ono što radi gosp. Pavelić. On hoće da je nekakav pravaš izvan i nad strankom prava baš u času kad su se sve postojeće organizirane pravaške frakcije ujedinile u jednu stranku. Zar to nije smešno i preuzeto?

Gosp. Pavelić u svojim izjavama ne može sebe opravdati, jer je to nemoguće. On samo onako kao iz visoka bavi se samo svojom osobom i misli da je to u političkom životu dosta ili se valjda i umišlja da je u politici najglavije, da svet znade što baš on ili bilo tko o sebi drži.

Dakle on izjavlja, da neće kazati svoje misli o fuziji pravaša; da on stoji postrance kao pozoran posmatrač; da on neće pripadati skupnom saborskom klubu stranke prava; on da će stupiti u stranku prava, kad će ga uvjeriti njezin rad, da u svemu odgovara pravaškim načelima.

Eto to su izjave gosp. Pavelića; a ove izjave prikazuje ga u neugodnom svjetlu samoobmane, jer se on, pojedinac, umišlja da se može postaviti sudcem cijeloj jednoj velikoj stranci, koja bi ga imala primiti u svoje krilo kad joj on daje svjedočbu dobrog ponašanja.

Tko je gospodin Pavelića ovlastio da bude sudcem stranke prava? Tko je njemu dao ovlast da razsudjava da li stranke prava u svemu odgovara pravaškim načelima? Od koga da on najveći i najviši forum stranke prava?

Mi Dr. Pavelića poznamo, ali takove megalomanije u njemu nismo očekivali, a

pokazali smo nesmisao njegovih izjava samo za to da jednom rečemo i svoju u ovom poslu, koji nije kod nas Hrvata posve neobičan.

Ima dosta ljudi koji kažu da su pravaši, ali ili nisu u stranci ili ne rade uprav ništa. Ovi i ovakovi često se postavle na visoko podnožje kritike, sudaca, pa daj prigovara i desno i lijevo, bi rekao, da nema pravaša do njih, a uprav od njih je najmanja pomoć stranci, pače ako mogu ometaju njezin rad i rado posve rado očukaju i druguju i slažu se sa raznim najlučnijim protivnicima stranke, bilo to u ime nekakvog napredka, bilo lažnog radikalizma ili oportuniteta to je njima sve nezgredno, a glavno je da su „u d c i“, „kritičari“.

Peslovni odbor stranke prava u Banovini baš je zgodno ustao, izjaviv u slučaju Dr. Pavelića, da on nije član stranke.

I nemože biti član stranke prava tko nije discipliniran, tko nije u njezinim redovima na svom mjestu, a do sada takovih pravaša mogu držati slavonsri, ali nemogu ljudi razumni, pripadnici stranke. Koji to pojedinac može biti nad strankom, pa makar u stranci zauzimao bilo koje mjesto? Još manje može biti nad strankom, tko u stranci nije ili za nju ne radi.

Mi znamo da slavonsri ovakove slučajeve kao što je gosp. Pavelića izrabljivaju u svoje nečiste svrhe, a to je znao i mogao znati i on, pa kad ipak hoće da služi sredstvom izrabljivanja protiv stranci prava, znači to da njemu nije baš do načela stranke prava onoliko koliko sam govori.

Jer zna li on, znađu li slavonsri što je danas stranka prava? Zna li on, znađu li njegovi slavonsri tko je sudac stranke prava? Tko joj daje pravac, tko s njom ravna, komu je ona odgovorna?

Mi ćemo im to u kratko kazati. Nakon ljutih okršaja i teških iskustva sve pravaške organizacije iz svih hrvatskih zemalja odabrale su najpouzdanije svoje ljude, izkusne i prokušane, da stvore jedinstvo stranke prava. I svi ljudi su to učinili svladavajući i podpuno zatumljajući svoje lične stvari i dali su narodu primjer pregaranja svake lične osjetljivosti obćoj narodnoj stvari. Stvorili su forum koji je ravna i vodi, koji razsudjuje i neopozivo riešava. Tko se njemu ne pokorava nije pravaš, a tom forumu moraju se u prvom redu pokoravati oni koji ga sačinjavaju, jer pravorečje njegov nije pravorečje kojeg pojedinca nego izaslanika stranke prava iz svih hrvatskih zemalja.

Misli li Dr. Pavelić ili slavonsri, koji ga hvale, da će pravorečje svih izaslanika biti na štetu i sramotu hrvatskog naroda? Ili čak da će taj forum svih pravaških organizacija čekati da mu tko izvan stranke prava daje svjedočbu ponašanja?

Kod nas vriedi u politici načelo, da svaki čovjek ima pravo držati se svojeg mišljenja i smatrati ga dobrim, dok se ne pokaže da je tudje mišljenje bolje i koristnije. Ali čim stranka kao ukupnost proglasi jedan svoj pravovaljani zaključak, licao se taj taktike ili programa, svaki član mora se tomu pokoriti, ako će da ostanu u stranci vjeran pobornik i član. Misli li da se takovom kojem zaključku ne može tko pokoriti, onda je on dužan u stranci, na kompetentnom mjestu, izneti svoje prigovore.

Nisu li ti prigovori uvaženi, nego je on prisiljen pokoriti se, njemu ne ostaje nego ili to učiniti ili poći svojim putem.

A jednom kad je pošao svojim putem, zar mu može dopustiti ponos i oso-

ba čast, da se kiti imenom i plaštem stranke, iz koje je morao izaći?

Eto to mi neshvaćamo, kako se može dogoditi, da ima ljudi koji hoće da su tobože pravaši, a nisu u stranci. Mi to tumačimo kako kad. Gdjejed neznanjem, gdjejed megalomanijom, taštinom, gdjejed orudjem tudjinskim ili sličnim osobnim svojstvima. Nikad neki to mogli protumačiti po naravi same stvari.

Nego bilo kako bilo, valja da je svak uvjeren da je stranka prava danas puno jača u svojem organizmu a da ne bi mogla odbaciti od sebe sve što u njezinim redovima smeta njezinom jedinstvenom i složnom radu.

Nema sile koja bi više mogla razrušiti djelo pravaša iz svih hrvatskih zemalja. I mi smo uvjereni da će Banovina pokazati da i ona hoće da to djelo jedinstva i slobode Hrvatske bude sve to snažnije i silnije. Prvi uvjet za to jest gvozdena stega i složan izlut protiv svim vlastodržcima i njihovim pomagačima slavonsrbima.

Augiasove štale.

Split, 30 studenoga.

Čitali smo u drugom izdanju „Slobode“ od 25. ov. mj. odgovor na naš dopis „Kakva će biti naša občina“, uvršten u vašem listu.

Odgovor nas nije iznenadio. Kad bi oni od „Slobode“ znali drukčije pisati nebi bili više oni! Treba znati da su faktični gospodari „Slobode“ braća Tagaglia p. Mihe. Faktotum je pak brat Oškar, jedno kojemu drugo čeljadje. Ova su braća plemići, doduše propali, pa ipak plemići, i sada hoće da „flancuju“ svojim demokratizmom. Za nje je demokratizam sinonim grubijanštine, pa za to se ističu grubijanštinom koli u pisanju, toli u govoru i u ponašanju. Grdče, vriedjavaju i psujuć našli su demokrati terena kod naših biednih težača, pa misle da će tako i po pokrajini. Sve grdnje i psokve na umišljenog dopisnika ne obaraju naše navode. Mi smo one činjenice prikazali u „pilulama“ a „Sloboda“ ih prikazuje u „kartulinama“. Najbolji dokaz, da je sve onako kako smo pisali, dala nam je ista občina. Čim se ono pročitalo u „Hr. R.“, stalo se izpitivati, izraživati, tko bi mogao biti dopisnik. Svakako da je jedan občinski činovnik jer da je samo takav mogao ono znati. Osobtom se pomnjom vodila iztraga na tehničkom odsjeku, gdje pašuje naš slavni „ekonom“ i gdje svi računici prolaze kroz njegove ruke. Da ne bude bilo ono istina, što je trebalo iztrage? Kako se moglo sumnjati na obč. činovnika da se ne bude na občini ono i zbilo?

Pa nam i sama „Sloboda“ pruža još jedan dokaz da je sve onako kako smo mi pisali. I ona je uvjerenja da je ono napisao obč. činovnik. A za što je uvjeren? Jer ono što se dogodilo na občini nezna nitko osim činovnika! Dakle priznaje da se ipak dogodilo!

Na kojega pak činovnika „Sloboda“ cilja?

Na nekoga „komi je za vrijeme čilave svoje dugogodišnje službe pobirao plaću, a da nije ništa radio... kao najtamnijim zločinac podmiće...“

Mi smo se propitkivali po gradu, tko bi mogao ovaj biti, i svak nam je govorio da je obće mnenje po gradu da makte probire obč. plaću g. Luka Kalina, poznat iz one atere o vodovodnim cjevima, jer da je on na svake ure i dana i noć vanka, da je on u uredu kad je njega volja, da je on u izborno vrijeme uvijek u agitaciji i po gradu i po kotaru i van kotara, za bilo to i proti obćini itd. itd.

Ako je ovo ovako, onda se „Sloboda“ sasvim loše ponela prama šjor Luki. Ne

znamo, za što bi bili baš na njega posumnjali, ako ne valjda za to što je on najviše larmao i galamio kad je izašao onaj dopis, pa su oni od „Slobode“ pomislili da hoće s onim odvratiti od sebe sumnju. „Sloboda“, pogodjena našim dopisom u živac, izgubila je glavu pa samo izađe svoje ljude. Ona govori i „o lječnicima koji beru plaću da planduju“. Za što ovako izlagati jednoga občinskog lječnika u Splitu koji je od glavnog štaba demokratske stranke? Ona piše „o osobama koje su obikle živiti na teret občinske blagajne?“ Nek pogleda oko sebe pa neka izbroji sve one svoje pristaše kojih se ovo tiče. Viditi će ih liepi broj! Kad su im ispuzle občinske jase, prešli k demokratima po kojima se nadaju opet doći na nje!

Mi smo s onim dopisom bili tumač osjećaja cijelog neovisnog i nepristranog splitskog gradjanstva koje sa zebnjom i sa strahom promišlja na novu občinu u kojoj će vladati demokrati pod pseudo načelnikom Vicom Katalinićem i „Sloboda“ natuča i o radu novoga vieća! Mi znamo da je već bio sastavljen i program „rada“. Po tom programu imao je biti šefom tehničkog odsjeka na općini sa činom savjetnika inžinir Senjanović, zet d.r. Smodlake. I za to sva ona kampanja, sa strane stanovite obitelji, proti imenovanju inžinira Matošića na ono mjesto. Po tom programu, kažu, da je budućim općinskim blagajnikom biti Petar Smodlaka, brat d.r. Joze. Po tom programu, kažu, da će u sklapanju budućeg zajma biti interesovana mještina podružnica stanovite banke koja je i u zadnjim političkim izborima vodila glavnu rieč. Dapače, kažu, da je kod stvaranja ovoga vieća vodio iza kvinta glavnu rieč stanoviti doktor, duša ove podružnice u Splitu, baš obzirom na buduću zajam! Pa nije se ni čuditi, radi se o milijunima, a temelj demokratskog programa je: praktičnost!

„Sloboda“ je svoj odgovor na naš dopis intulirala „Zločini u rukavicama!“ Hoće li pisci u libelu, štovana braća, da im opišemo kakav je zločinac u rukavicama? Neka samo izkažu želju, a mi ćemo ih odmah poslužiti. — Splićanima!

Iz hrvatskih zemalja.

Lorković pred Prodanom.

„Hrvatska“ dobiva iz Beča obaviesti, da je onamo otišao d.r. Lorković, te da je u parlamentu potražio dalmatinske zastupnike. Tu je razgovarao podulje sa svojim sumišljenicima srbpokretašima. Ali se čudimo — prije pravaše — da je potražio i predsjednika dalmatinske organizacije stranke prava, velem. zastupnika Prodana, s kojim je dulje vremena konferirao.

Ovaj čin, da se je jedan Lorković usudio doći pred jednog Prodana, dokazuje, da tonu pokretaške ladje. Izradio je Lorković plemenitnu Prodanovu, znao je, da don Ivo Prodan ne će planuti na njega, za ga ne će odtjerati od sebe kao psete za javne uvrede i klevete, koje je taj čovjek sasuo na glavu odličnog vodje stranke prava, nazavši ga varalicom, švindlerom i drugim neliepmi imenima, i otišao k Prodanu na politički razgovor.

Ovaj čin d-ra Lorkovića stoji bez dvojbe u svezi sa rovanjem proti stranci prava u Banovini. Lorković vrši ustmeno ulogu, koju obavljaju njegovi šegrti tiskom.

Znak razpoloženja u Banovini. „Novi L.“ bavi se viešću, da sa hrvatski izbornici u iločkom kotaru ponudili kandidaturu d-ru Aleksandru Horvatu podpredsjedniku fuzionirane pravaške stranke, koji je kandidaturu i prihvatio. Na brozjavno ponudi bijahu podpisana 154 izbornika. „N. L.“ veli; Kandidatura je slaba izgleda na uspjeh jer Hrvati u iločkom kotaru sačinjavaju manjinu pučanstva i izbornika. Ali je ponuda značajna radi podpisa koji se na njoj nalaze. Na ponudi su podpisan skoro

svikolici bivši hrvatski koalicionaši u iločkom kotaru, i razpoloženja u Banovini? Nije li ona — uz poznate pojave na hrvatskom sveučilištu među omladinom — jedan eklatantni dokaz za naše tvrdnje i naša predviđanja?

Zar ne vide čitatelji u ovoj pojavi znak vremena i razpoloženja u Banovini? Nije li ona — uz poznate pojave na hrvatskom sveučilištu među omladinom — jedan eklatantni dokaz za naše tvrdnje i naša predviđanja?

Nazad par mjeseca, kad su pravaši radili oko fuzije raznih pravaških frakcija, napisali smo na ovome mjestu, da se današnja zastava slobode i ujedinjenja Hrvatske u Banovini nalazi u pravaškim rukama. I rekomo: može biti žalostno, da je tako, ali je tako. Biva, stranka prava u Banovini po svojim klerikalnim i ekskluzivističkim stanovitištima, kao i posljednicama, koje joj se u politici usljed toga nameću, ne vjerujemo da će moći provesti zadaću, koja je preduzela. Ali se priznati mora, da je ova današnja fuzionirana stranka prava u Banovini jedina stranačka grupacija, koja ideju slobode Hrvatske u narodu zastupa.

To ljudi vide, ili, još bolje rečeno, nekako instinktivno osjećaju. Zato hrle k njoj svi oni elementi starijih naših generacija, kojim sloboda i ujedinjenje Hrvatske nije fraza, a koji individualno ne mogu biti bez svrstavanja u jednu stranačku vojsku. Prije su bili pravaši, ili su bili, kao ovi u Iloku, naprednjaci i svim su oduševljenjem podulirali politiku novoga kursa, uzprkos svim klevetama i lažima, kojima je bila osumnječena. Jer su osjećali, da je, onda, ona bila predstavnica slobode Hrvatske. Ta je politika zapela. Izdajom Srba koalicionaša ona je bankrotirala. Pod vodstvom Nikolića i Srba oć. „Srbobrana“ se je danas ta bankrotirana politika izvrgla u paradiju. To ljudi gledaju i od te se politike odvraćaju.

Danas protivnici fuzioniranih pravaša, a u prvom redu koalicionaši i njihovi prijatelji, napadaju žestoko pravaše. Nekad imaju pravo, nekad krivo, ali ih napadaju bez uspjeha, jer čim ih više sunmiče, tim pravaški redovi više rastu. Zašto? Jer narad vidi, da pravaši u Banovini — uza sve njihove načelne poroke — hrvatsku stvar, stvar slobode Hrvatske, danas bolje zastupaju od koalicionaša. I da su joj sigurniji od njih.

Donosimo ovo kao znak vremena.

Srbski samostalci među magjaronima.

Petar Jelovac, trgovac, Dr. Nedelj-ković, lječnik, Dr. Stojaković, odvjetnik, svi iz Zemuna, pa Spaso Uzelac, trgovac iz Plaškog i Gedeon Ogrizović, nadšumar iz Gline, sve sami najčišći srbski samostalci, ponudili su kandidaturu magjaronima i za njih rade. Gedeon Ogrizović bio je obuzetnik u veleizdajničkom procesu. Samostalci su ih na to izključili iz svoje stranke. Čini nam se, budu li samostalci dosljedni, da će ih izključnja biti više, dok Pribičević ne izključi i sebe sama.

Proces radi napadaja na bana.

U četvrtak je pred zagrebačkim sudbenim stolom započela razprava proti lječniku Mataušeku, koji je bio napao u Budimpešti bana Tomašića. Mataušek je obuzetnik radi krađe, proujerenja i pogibeljne prijetnje. Krađa sastojala bi se u tome, da je na lednom lieku prisvojio gospodarstvih 17 filira.

Predplatite se na „Hrvatsku Rieč“!

Izvjeshajte „Hrvatsku Rieč“!

ATENTAT U BEČKOM PARLAMENTU

Razprava proti atentatoru Njegušu.

Brzobjavno izvješće našeg posebnog izvjestitelja.

Preslušavanje svjedoka.

Beč, 30 studenoga.

Evo vam potankosti o izkazima svjedoka Paulina te ministra grofa Stürgha i dra Hohenburgera.

Paulin nadodaje svojim poznatim izjavama u novinama, da se Njegušu nije informirao za sjedalo ministra, nego da mu je on protumačio plan dvorane.

Obtuženi potvrđuju.

Dr. Pressburger: Što razumijete pod težnjama socijalizma?

Obt. Razumievam organizaciju radništva, jer organizovanim radnicima ide bolje.

Dr. Pressburger: Ide li Dalmatincima zlo?

Obt. Ne ide dobro.

Dr. Pressburger: Znaete, da samo socijalisti nastoje sudbinu potištenih slojeva pučanstva poboljšati?

Obt. Znam.

Dr. Pressburger: Mislite li sigurno, da je to cilj govora dra Adlera?

Obt. Da.

Dr. Pressburger: To ste razumjeli iz Adlerovih riječi o prejeranosti kazne koja je stigla radnike radi njihovih demonstracija u Otakringu!

Obt. Da.

Dr. odvjetnik pita svjedoka Paulina, da li je razumio Adlerov govor od riječi do riječi.

Paulin: Jesam. Čuo sam poklike: „Tako je! Bravo! Dobro je!“

Dr. odvjetnik: Jeste li opazili, da se je ministar pravde dra Hohenburger smijao?

Paulin: Nisam, jer sam slušao govor dra Adlera.

Dr. Pressburger (Njegušu): Jeste li čuli poklike: „Pfui! Ministar smije se!“

Obt. Jesam, jer inače ne bi ga bio ni vidio.

Dr. Pressburger: A prije niste ga vidjeli?

Obt. Čuo sam onaj poklik, da se ministar smije, i zaista vidjeh ga da se smije.

Izkaz ministra pravde.

Ulazi na to, sred obćeg zanimanja, ministar pravde D. Hohenburger. Svjedok odriče se prava prisage.

Dr. Hohenburger izkazuje: Prigodom onog nemilog događaja sjedio sam i razgovarao s jednim zastupnikom. Razgovarali smo o jednoj vrlo šaljivoj stvari, pa je prema tome svakako istina, da sam se ja u ono doba jednom nasmiyao ili, da bolje rećemo, nasmiešio. Moguće, da je moj posmjeh potrajao i iza kako se dotični zastupnik odalečio, ali ja svom odlučnošću kažem, da se govoru dra Adlera nisam smijao. Taj govor ja uobće nisam slušao, a razabrao sam tek par pojedinih riječi. Ovo kažem izričito, jer čujem, da se tvrdi, da sam se ja Adlerovu govoru smijao.

Ministar dalje priča kako je, netom je čuo prvi hitac, okrenuo se na lijevo na stolicu, i odmah je vidio na galeriji čovjeka koji je i dalje pucao. Pucanje trajalo je nekoliko sekunda. Odmah sam shvatio, da se je pucao oštrim nabojsima, a to su naravski projektili potvrdili.

Predsjudnik: Kako biste onom prigodom obučeni?

Dr. Hohenburger: Imao sam frak, bijeli prsluk tako da su mi prsa bila vidljiva.

Ministar zatim pokazuje porotnicima fotografiju parlamentarne dvorane, mjesto gdje je sjedio i položaje kamo su kugle letjele.

Predsjudnik: Jeste li vidjeli kog čovjeka, da puca na Vas?

Dr. Hohenburger: Vidjeh jednog čovjeka s revolverom u ruci. Imađah dojam, kao da puca proti predsjedničkoj tribini.

Predsjudnik: Jeste li mislili, da su hitci Vama upravljani?

Dr. Hohenburger: Ne.

Predsjudnik daje ministru druge fotografije, koje ministar tumači porotnicima, kao i plan dvorane za sjednice zastupničke kuće.

Dr. odvjetnik: Jeste li bili u neposrednoj blizini traga hitaca?

Dr. Hohenburger: Da se nisam nagnuo na lijevo, hitac bio bi meljopogodio uprav u sljepočinu. Projektili prođoše kroz redove blizu nalazećih se činovnika.

Dr. Pressburger: Da li ste Vi mogli vidjeti pravac hitca i da li su druge osobe bile ugrožene? Jeste li mislili, da su hitci Vama upravljani?

Predsjudnik: Obtuženik naime tvrdi, da je za govora dra Adlera palo više povika „Pfui!“ i to na Vašu adresu.

Dr. Hohenburger: Možda su takovi poklici pali. Činjenica je, da ja nisam pazio na govor dra Adlera, jer sam se razgovarao s jednim zastupnikom. Nisam mogao misliti da su „Pfui!“ poklici meni bili upravljani.

Dr. Pressburger: Položaji, koje su hitci trafili, da li su bili daleko jedan od drugoga?

Dr. Hohenburger: Tri hitca pala su baš blizu moga sjedala.

Dr. Pressburger: Kako ste mogli vidjeti na drugoj galeriji čovjeka s revolverom u ruci, kad je u dvorani bio dim od izpaljena praha?

Dr. Hohenburger: Svakako dim nije bio tako velik, da se ne bi bilo moglo vidjeti čovjeka.

Dr. Pressburger: To je stvar, o kojoj Preuzvišeni gospodin ministar nema govoriti.

Dr. Hohenburger: Dim se je vijao nad glavom obtuženika.

Dr. Pressburger: Da li ste kao praktičan pravnik pomislili na uzroke, s kojih je učin počinjen?

Dr. Hohenburger: Za cijelog onog prizora nisam na to mogao misliti, jer nisam znao, da li su hitci upravljani meni ili drugim ministrima. Kasnije naravski da sam si o tome stvorio svoj sud. Držim da se kao svjedok ne trebam ovdje izražavati.

Predsjudnik: Sigurno ne. Hvala, Ekselencijoj!

Ministar predsjednik grof Stürgh.

Ulazi u dvoranu ministar predsjednik grof Stürgh, koji je u ono doba bio ministar nastave. I on se odriče prisage.

Grof Stürgh izkazuje: Dok sam se razgovarao sa zastupnikom d.rom Dinghoferom, začuše se sa galerije detonacije. U tome času nisam mogao ništa razabrati, nego da sam podupno neozleđen.

Predsjudnik pokazuje mu na fotografiji mjesto gdje je sjedio.

Grof Stürgh konstatira, da situacija odgovara činjenicama, pa onda veli: Za govora dra Adlera nisam svratio svoju pozornost na događaje u zastupničkoj kući, niti sam vidio, da su neki zastupnici pljeskanjem odobrvali Adlerovim izvodima.

Predsjudnik zahvaljuje svjedoku, koji na to odlazi.

Ostali svjedoci.

Zast. Dinghofer potvrđuje navode ministra predsjednika da su se njih dva za govora dra Adlera razgovarali. Nadodaje. Svi smo onom prigodom bili u pogibelj životu.

Predsjudnik pokazuje mu fotografije.

Dinghofer: Otkrivenik izgleda da je dobar strielac. Moje je uvjerenje, da je on zaista nišanio na ministra pravde, bar prvim dvjema hitcima.

Svj. Jukel izkazuje, da je podpredsjednik parlamenta, čim je čuo hitce, pritisnuo zvonce za alarm, te su se sva vrata parlamenta zatvorila, da ne bi tko izišao van niti unišao unutar. Iza prvog hitca nastade pauza.

Predsjudnik: Vi ste bili u pogibelji.

Jukel: Ja nisam znao, kome su hitci namijenjeni.

Dr. Pressburger: Da li je govor Adlerov bio razdraživ?

Jukel: Sigurno. Adler je čovjek u ekstazi.

Dr. Pressburger: Da li je ta uzbudjenost bila motivirana ne samo sa držanjem nego i sa tonom?

Jukel: Jest.

Svj. D. Kuranda izkazuje, da je bio uz Adlera za njegova govora. Drži da obtuženik kod drugoga do petog hitca nije nišanio. Tvrdi da pravac revolvera nije bio prama dolje, nego da su kugle pale.

Kap. Faber, vještak: To je isključeno.

Svj. Kowy, odjelni savjetnik, kaže da nezna ništa, i ako je bio u dvorani.

Predsjudnik dao je pozvati drugog tumača hrvatskog jezika radi izraza „polazim sada“.

Dr. Schnepf predlaže da se saslušaju zastupnik Forstner, koji je za Adlerovog govora, pokazujući na ministra pravde, doviknuo: „I on se još smije!“

Beč, 1. prosinca (4 sata u jutro).

Svj. Kirchwerger, mediciner, koji je za atentata bio na galeriji, kaže da je sjedio blizu Njeguša. Opazio je kod njega neki nemir. Kad je prvi hitac pao, Njeguš je uzviknuo: „Živio socijalizam!“

Svj. Binder, pravnik, izkazuje, da su hitci bili upravljani prama ministarskoj klupi. Njemu je bio napadান Njegušev nemir prije pucanja.

Dr. Pressburger: Sada imamo ono što obtuženik nije mogao reći.

Binder: Da, obtuženik bio je jako uzrujan.

Svj. Friedl kaže, da je čuo kako je obtuženik za Adlerovog govora rekao: „Van s ministrom pravde! Dolje Hohenburger!“

Svj. Winkler, podvornik u parlamentu, koji je Njeguša nakon čina uhvatio, izkazuje, da je atentator kušao oteći mu se iz ruke, tiskao ga k vratima, e da uzmogne pobjeći.

Svj. Rabitsch tvrdi da mu je obtuženik rekao: „Ja sam anarhist!“

Bratitelji prosvjeduju, jer da nijedan drugi svjedok nije čuo ove riječi.

Predsjudnik: Jeste li ovo rekli?

Obt.: Ne. Ja sam rekao: Ja sam socijalista.

Ovo potvrđuje pismeni izkaz predsjednika parlamenta dra. Silvestera i kancelarijskog ravnatelja u parlamentu.

Svj. Bauer, odjelni predstojeći, izkazuje, da je jedan čovjek došao u ložu i kliknuo: Pravo se dogodilo ministru. Grehota, da nije pogodjen.

Svj. Perlmutter izkazuje: Motrio sam Njeguša na galeriji. Oči bijahu mu nabuhle.

Kap. Faber, sudbeni vještak, tumači u dvorani špagom, kolika je udaljenost od 18 metara koju su učinili hitci. Dva sudbena podvornika čine pokus. Faber pokazuje revolver Njeguša koji je dobra vrst oružja.

Dr. Pressburger: Kolika je daljina između cilja i položaja kamo su naboji pali?

Faber: 24 centimetra.

Dr. Pressburger: Tad nije mogao pogoditi ministra, da je na nj ciljao.

Faber: Bio bi ga pogodio u sredinu tiela, da je na desnu stranu nišanio.

Predsjudnik javlja, da je prisutan drugi tumač Dr. Stratimirović.

Dr. Stratimirović prevadja „polazim sada“ sa „heute reise ih ab“.

Dr. Kraus polemizira sa drom Stratimirovićem.

Mnjenje liečnika.

Prof. Hövel, psihijatar, konstatira, da Njeguš ima zločinački nagon, nasljedan, naprasitost i surovu nasilnu narav. Duševno nije bolestan, niti je bez razuma. Atentat označuje djelom koje je počinjeno iz čisto političkih motiva.

Dr. Probst, psihijatar, priključuje se mnjenju prof. Hövela.

Prof. Hövel veli, da Njeguš boluje od strasti razpisnosti.

Dr. Pressburger prosvjeduje proti ovakovom podavanju vještačkog mnjenja, jer to prekoračuje djelokrug sudbenog psihijatra. Predlaže, da se zatraži mnjenje medicinskog fakulteta, jer dokazni postupak nije uspio. Ističe poteškoće ovog slučaja, koje traže da se mnjenje psihijatra podvrgne jednom novom izplitu.

Sudbeni dvor odbija predlog branitelja, buduć vještačko mnjenje sasna na zakonskoj podlozi, te nema povoda za mnjenje medicinskog fakulteta.

Time je dokazni postupak dovršen.

Pitanja porotnicima.

Na porotnike stavljena su ova tri pitanja: 1. glavno pitanje, je li obtuženik

Njeguš kriv zločina pokušajnog umorstva; 2. glavno pitanje, da li je obtuženik kriv prestupka suprot sigurnosti života više osoba; 3. glavno pitanje, da li je obtuženik kriv prestupka zbog nošenja oružja.

Govori.

Dr. odvjetnik traži od porotnika da potvrde krivicu obtuženika. Njeguš je postupao proračunano. Njegov zločin mora da dobije zasluženu kaznu. Njeguš je fanaticar, koji je pucao da se uzmogne pohvaliti, da je učinio nekakvo junačko, dobro djelo. Obtužbu temelji na Njeguševu priznanju, da je namjeravao ubiti ministra pravde. Moli porotnike, da potvrde pitanja, da riješenje obtuženika ne donese zle izgledje.

Dr. Pressburger pobija izvode obtužbe. Izlīče sve što je Njegušu u prilog. Navadja da mu je otac bio pijanac. Radi naglih čina Njeguš ne može biti pozvan na odgovornost, pa zato moli porotnike, da obtuženoga riješe svake krivnje.

Iza kratke replike porotnici oko ponoći povlače se na vīčanje.

Pravoriek porotnika.

Nakon jednosatnog vīčanja porotnici vraćaju se u dvoranu.

Pročelnik porotnika Rudolf Baron, sred najveće napetosti u dubkom punoj dvorani najotmenijeg slušateljstva, čita pravoriek porotnika, koji su odgovorili:

Prvo glavno pitanje: Je li obtuženik Nikola Njeguš kriv zločina pokušajnog umorstva — 10 da, 2 ne.

Treće pitanje: Je li obtuženik Nikola Njeguš kriv prestupka zbog nošenja oružja — jednoglasno da.

Uvadja se u dvoranu obtuženik. Predsjednik saobćuje mu pravoriek porotnika. Sudbeni dvor povlači se.

O s u d a.

Predsjudnik, kad se je sudbeni dvor nakon 10 časa povratio sa vīčanja, proglašuje osudu kojom se Nikola Njeguš pok. Jove iz Sibenika, osuđuje na sedam godina teške tamnice, poštrene postom svako tri mjeseca.

Sud nije uzeo nikakvih olakotnih okolnosti kod odmjerenja kazne.

Predsjudnik pita obtuženog, da li prima kaznu.

Njeguš: Primam i nastupit ću odmah.

Dr. Pressburger skoči sa stolice i upadne: „Ali!“ — i okrenući se prama predsjedniku — „ja najavljam ništovnu žalobu i priziv“.

Predsjudnik proglašuje razpravu zaključenom.

Držanje Njeguševog.

Beč, 1. prosinca, (u 5. s. u jutro).

Za replike državnog odvjetnika Njeguš se je držao tako kao da je izgubio svaku nadu, da će biti riešen. Bieda lica, sjedeći kraj uzničkog stražara, bacao je nemiran pogled čas na državnog odvjetnika čas na predsjednika. Kada je državni odvjetnik zatražio od porotnika da potvrde njegovu krivicu, Njeguš je stiskao ustnice, namrgodio lice, zaklopio trepavice, drmao desnom nogom, ruke zatvarao i otvarao, ali sve mirno, bez ikakvih upadica, odavajući jedino unutarnju borbu za Prokšaburugove replike, kada je ovaj dokozavdao, da je pravdedno da obtuženik bude riešen.

Tada umirio se, položio desni palac na grkljan, kažiprstom gladio svoju bradicu.

Na Pressburgerove rieči „gospodo porotnici, sviet od vas očekuje riešenje.“ Njeguš se sav elektrizovao, spustio ruku pridignogu glavu i uzdahnuo. Bilo mu je lakše.

Osudu je saslušao mirno, ali kad osuda bi proglašena, rukom pokri za čas čelo, opet stisne ustnice, koža mu se naježi, oči na pola zatvore, prohlidile i sjedne. Za nekoliko časa izgleda je ko slomljen, da onda opet počne gibati prstima, trzati nogama, i najednom se trzne, podigne

glavu i mrkim pogledom omjeri sudce, da onda opet prigne glavu, podupre bradru rukom i zadubi se u misli, ne pazec na ono što se zbiva u dvorani.

Nakon zaključka razprave praćen od vojnika ode u uzničke ćelije, a da ni rieči nije progovorio.

Mnogobrojno slušateljstvo saslušalo je mirno proglašenje kazne, koje je sledilo malo prije 1 sata po ponoći.

Tamo-amo po Splitu.

Novi načelnik. Naši su koalicionaši na sto muka zbog izbora novog načelnika. Postupanje i šepirenje Vicka Katalinića ovih dana, po kojem — rekbi — da on ima ne samo najviše izgleda za načelničku stolicu, nego podpunim pravom možemo nagadjati, da je on već izabran i potvrđen. Nas najmanje interesira taj izbor, već kao građanine mori nas jedina misao, da koja mu drago osoba zasjedne načel. stolicu, od nje očekujemo sasvim malu ili nikakvu korist; nu pošto se gradom razne glasine, da Katalinić ponudjenu kandidaturu prihvatilo, što odaje i njegovo dneвно komandiranje, dužnožnost nas veže, da o šior Vici kao novom potestažu rekneemo dvije.

Nedavno spomenusmo, da proti osobi g. Katalinića nemamo ništa, ali držimo, da za načelnika nije dosta biti tako učen, da se u trgovačkoj akademiji u Trstu grije po više godina u istom razredu klupe, dok s druge strane njegov izbor zbog nepoznavanja urednog jezika baca ne liepo svjetlo, na hrvatski karakter grada Splita. Prekristili smo se lievo i desno čitajući u „jed“, da je budućeg priestolonasljednika u ime grada pozdravio hrvatski g. Katalinić. Tko pozna iz bliže g. Katalinića taj pak ne može nikako vjerovati toj Antoni-jevoj notici, jer svaki je spljećanin na čistu o tome, da buduću načelnik znađe jedva nešto hrvatskog čitati, dok piše i muca govoreći kao kakav puljiz, koji je k nama došao otrag dva mjeseca. Koliko to služi samo na čast „najhrvatskijem“ gradu u pokrajini?

Danas ne možemo prorokovati rad, mar i nastojanje buduće uprave za napredak samog grada, ali mirne duše možemo već sada kazati, da će se od 6 milijuna K zamja nešto uložiti za prvot grad, buduć je više nego sigurno, da čitav taj novac ne će međusobno u znak bratstva porazdjeliti g. prisjednici i vīčanici, i ako će s tim novcem napuniti svoje džepove, buduć su oni na obćini i inžirni i građevni poduzetnici. šior Vice je inače čestita osoba, ali što da on radi u družitvu nezasičnih korista? . . .

Redakteri „Slobode“. Otkada je Smodlaka zabavljen parlamentarnim pranicima i sa svojim zetom preko Metkovića, gdje je na razpravi pročitao sebe i svoju stranuku, krenuo za Sarajevo i kao kompromitirani čovjek kompromitirao akciju Vjelezičkog Vieća, njegovo glasilo ostalo je bez glavnog nadahnitelja. Svoju ulogu preustio je malome lvi, ali za istu zbog klenata, što mu i onako nosi, ne dosjeva. Uredništvo „Slobode“ nalazi se sada u kavani, gdje pišu, sastavljaju, diktriraju i inspiraju članke i dopise bivši tajnik Bulić, bivši tajnik Mont, bivši tajnik i srbenda glasoviti Vikentije Butfer. Rukopise iz kavale nosi u tiskaru veliki Oskar, brat maloga lve, te ispravlja njihove stilističke pogreške i narodne rieči, jer su spomenuti bivši tajnici živjeli u narodu, zamjenjuju se tudjincama i raznim „izmima“. Čestitamo Smodlaci na sretnom izboru!

Tko zapovjedni u obćini? Do danas je kod naših olimpijskih groomnika vriedito pravilo, da kad bi obćina odlučila što god graditi, tada bi redovito bio raspisan najveći i radnja bi se dala u zakup najftinijem nudicu. Otkad zagospodavae našom obćinom demokrati, uvadja se nova i moderna regula. Obćina je odlučila graditi novu mesarnicu i bez natječaja i ne obaziruć se na druge naše novčane zavode daje — kako čujemo — gradnju mesarnice u zakup Vjeresijskoj Banci.

Razlog je lako pogoditi, buduć je na Vjeresijskoj Banci zaposlen kao činovnik brat S. i kod njega će se sada naći manja pogreška u računanju i ne toliko veliki manjak, kao što obćino biva. Drugi put bit ćemo otvoreni.

Gospodarski pregled.

Naše željeznice.

Iz Splita primamo: Ovih dana bio je ovdje na prolaznik dr. Dominik Mazzi, zastupnik na bosanskom saboru. Iz razgovora s njim razabramo, da je pruga Bugojno-Aržano, koja bi vezala Split sa Bosnom, konačno sasvim napuštena, jer bi se ekonomskog gledišta bila za Bosnu štetna. Bosanska vlada će do koju godinu preuzeti Steinbeisovu prugu Knin-Drvnar, popraviti je i spojiti sa bosanskim željeznicama, pa će tako i Split dobiti spoj sa Bosnom. Što se pak tiče željeznice Neum-Klek, to je stvar koja će se još dugo zvlačiti.

Žalostni pojavi zapuštenosti.

Primamo iz Bitelčića, sinjske krajine: Poznato je, kako neima godine a da nam ljetina usljed raznih elementarnih nezgoda i natopim vodama nepodijeljeno uništena.

Ovo su preteški udarci za narod, koji je i po sebi vrlo siromašan. Ovi stanovnici brdjskog sela trpe posvemašnu nestašicu vode i drvarine, a danji i nameti iznicali su i ono malo što imao. Uz to slinavka i šap te zabrana pazara na žalost porazili su, do kraja ovo pučanstvo. Jedini probitak mu stočarstvo, pak? Uz brigu koja nad njim vlada došav do prosjačkog štapa a bez nade u kojekakvu privredu, kao ona od presušena polja i saobraćaja sa Bosnom. Posljedice su očite ali i užasne. Da netpi glad i golotinju u ovoj čemernoj zimi, a i sbog nestašice krme, narod počeo prodavati što ima bud za što, pa načeo ovih dana izseljivati u Bosnu. Njeki podjoše u Olamoč a njeki u Kijuč. Izseljene porodice jesu: Jukić-Bračunji Jakov pok. Juro, Ergović Mate pok. Marka, Jukić Mate pok. Mate, Jukić-Bračunji Marko pok. Josipa, Buljan Mate pok. Gerge, Jukić Luka pok. Bože, Jukić Ante pok. Gerge i Bulović Damjan pok. Jovana. Kad bi na ovomu zastalo, dosta štete; ali na ovomu ostati, kako se glasa, neće, jer je nevolja dogorila i svijet valja da traži sebi pomoći kako najbolje zna i može. Po onomu što se kaže, s proljećem će se nastaviti izseljenje od drugih porodica a da bi izselile i sve kada bi prodaju svojih dobara mogli za bud što izvesti. Je li to moguće u sinjskoj krajini? U zemlji gdje se vlada briga za obći napredak? U doba pridizanja Dalmacije?

Jest više nego moguće. Čin je to koji veoma mnogo znači. O ovim lošim pojavama bilo bi shodno malko razmišljati i na vrijeme im doskočiti, ako im u Dalmaciji u obće može tko doskočiti.

Uzorna seljačka gospodarstva.

Hrvatska vlada izdala je pravilnik za uređenje uzornih seljačkih gospodarstva, da se što više unaprijeđe seljačka gospodarstva i zorno predoče tečevine i uspjesi valjano vođenog malog gospodarstva. Ujedlyno se određuju, da se počevši od g. 1912 ima pristupiti osnivanju uzornih seljačkih gospodarstva.

Sledi na četvrtoj strani

Hrvatska Tiskara (Dr. Krstelj i drug.)
Vlastnik, izdavaatelj i odgovorni urednik:
JOSIP DREZGA.

Uspješno se oglašuje u „Hrvatskoj Rieči“

Kronendorferova
alkalička naravna
kiselica.

Dobiva se u drogeriji

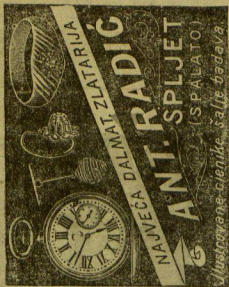
V. VUČIĆA

Šibenik

Ženske

koje hoće, da očuvaju svoju kožu, naročito od ljetnih pjega, a koje hoće da dobiju i da održe meku kožu, neka upotrebljavaju kod pranja samo **STECKENPFENDOV SAPUN** od ljetanovog mleka (Znak Steckenfer) od **BERGMAN & COMP.** Tetschen a. E.

Komad stoji 80 para, a dobije se u svim ljekarnama, drogerijama, parfumerijama itd.

VELIKA ZLATARIJA GJURO PLANČIĆ

VIS - STARIGRAD - VELALUKA

BOGATO SNABDJEVENA PODRUŽNICA

„ ŠIBENIK. „

Marko Markovina
Split
Telefon 93.

Skladište i Zastupstvo

Peći i šparherda,

Eternita

Cijevi, dimnjaka i pločica

keramike

Stakala prostih i ornamentalnih
Papendeka tankog i debeloga

Zahoda porculane i t. d.

Pokućstvo

solidno i ukusne izradbe
može se dobiti uz veoma
nizke cijene samo kod
dobro poznate trgovine
A. DELFIN, Šibenik.

tapetarska i devodjelohka
radionica

Hrvati!

Sjećajte se Družbe
SS. Ćirila i Metoda.

Grubišić & Comp. u Šibeniku

Odpravnništvo i stovarište za umjetno gnojivo

CALCIUMCIANAMID-A
(Società anonima per la utilizzazione delle forze idrauliche della Dalmazia).

Upute i razjašnjenja o uporabi na zahtjev badava i franco.

POZOR RODOLJUBI!

Zahtjevajte posvudje
naše igraće karte

„PRIMORKA“

Prva slavenska tvornica
igračih karata u Ljubljani.

INSAM & PRIMOTH

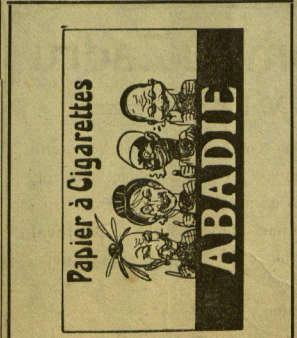
St. Ulrich, Groeden (Tirol).

Kiparske radnje iz drveta za crkve

Kipovi svetaca, oltari, propovjedač nice križni putevi. razpela, jaslice itd.

Katalog uzoraka s cijenama daje se badava.
Za dostavu naručbe do štacije uključivo sa škrinjom, ne plaća naručitelj.

Okrepljujuće sredstvo za želudačne slabosti

zanim za takove, koji su si poremetili djelovanje želudca, bilo prehladom ili neumjerenošću, bilo uzivanjem slabe, teško probavljive, prevruće ili prehladne hrane, te si time navukli grčeve, nadimanje i razne želudačne bolesti, pruža

Baldrianum dra. Engel-a

osobitu pomoć. **Baldrianum** pomaže osobito u početku bolesti, jer predusreće teške posljedice kao bezasnici, vrtoglavicu i druge preznake nervoznosti. **Baldrianum** je učinjen od najboljeg Samos-vina, djelatnog korenja te sladorče od trešnje i maline. Poradi svog sastavka čini **Baldrianum** redovitu stolicu i okrepljuje uobće cijeli organizam.

Budući da ne sadržaje nikakvih štetnih sastavaka, mogu ga bez pogibelji, koli slabi bolesnici toli dječa, bezbržno upotrebljavati. **Baldrianum** je učinjen od najboljeg Samos-vina, djelatnog korenja te sladorče od trešnje i maline. Poradi svog sastavka čini **Baldrianum** redovitu stolicu i okrepljuje uobće cijeli organizam.

Budući da ne sadržaje nikakvih štetnih sastavaka, mogu ga bez pogibelji, koli slabi bolesnici toli dječa, bezbržno upotrebljavati. **Baldrianum** je učinjen od najboljeg Samos-vina, djelatnog korenja te sladorče od trešnje i maline. Poradi svog sastavka čini **Baldrianum** redovitu stolicu i okrepljuje uobće cijeli organizam.

Pazite na patvorine!

Traži se jednostavno:

Baldrianum dra. Engel-a

Širite „Hrvatsku Rieč“!

HRVATSKA VERESIJSKA BANKA :: PODRUŽNICA ŠIBENIK ::

Centralna DUBROVNIK. Podružnica u SPLITU i ZADRU
DIONIČKA GLAVNICA 2,000.000 K
PRIČUVNA ZAKLADA U PRITIČCI 250.000

BANKOVNI ODJEL

PRIMA ULOŽKE NA KNJIZICE U KONTU KURENTU I ČEK PROMETU; ESKOMPTUJE MJENICE, OBAVLJA INKASO, POHRANJUJE I UPRAVLJA VRIEDNINE. DEVIZE SE PREUZIMJU NA KULANTNINE. IZPLATE NA SVIM MJESTIMA TU I INOZEMSTVA OBAVLJAJU SE BRZO I UZ POVOLJNE UVJETE.

MJENJAČNICA

KUPUJE I PRODAJE I DRŽAVNE PAPIRE, RAZTERETNICE, ZALOŽNICE, SRECKE, VALUTE, KUPONE. PRODAJA SREČAKA NA OBRUČNO ODPLAĆIVANJE. OSJEGURANJE PROTIV GUBITKU ZREBANJA. REVIZIJA SREČAKA I VRIEDNOSTNIHPAPIRA BEZPLATNO. UNOVČENJE KUPONA BEZ ODBITKA.

TVORNICI PAPIRNATIH VREĆICA ANTE ZORIĆ - ŠIBENIK - (DALMACIJA).

Tvornica je uređena sa svim potrebnim strojevima Izradjuje vrećice u svim veličinama i u svim bojama. Ovo je prvo i jedino domaće poduzeće ove vrste. Cijene su vrlo umjerene, te domaći potrošioći ne će imati razloga, da pored domaće poduzeća služe. se iz vana.

NARUČBE SE IZVRŠUJU VRLO BRZO I TOČNO.

LJEPOTA i UMILJATO LICE postizava se kroz uporabu

AACHENER - THERMALOVOG SAPUNA

koji je ujedno najbolje sredstvo za očuvanje proti kožnoj bolesti

Dobiva se samo kod braće M. V. ŠKUBANJA - ŠIBENIK (Dalmacija).

Cijena jest za komade od I-e vrsti K 2-40
" " " " " II-e " " 1-60

Cijena jest za komade od III-e vrsti K 1-40
" " " " " IV-e " " -80

PRIJE UPORABE

POSLE UPORABE

Iz grada i pokrajine.

Hrvatska pravaška Čitaonica novonomenovanom biskupu izrazila je najsrdačnije čestitke. Presvičeli biskup na to je odvratio sledeće: „Primitite moje zahvale na izraženim čestitanjima prigodom mog imenovanja biskupom. Što Vi uhvatite, da će moje imenovanje biti na korist i pomoć te slavne dieceze i hrvatske domovine, to je i moja živa želja i nada. Božjom pomoću, jer vjera i domovina mora biti geslo svakog kršćanskog rođoljuba. Smjerni pozdrav — Pappafava“.

Napredan grad. „Narodni List“ dakle ipak priznaje, da je inaš Šibenik napredan grad. Oglasujuć činovničke kalendre, od kojih onaj zidni donosi u bojama sliku Šibenika nu kakav je bio pred 100 godina natrag, „Narodni List“ upozoruje da nebi to „danasnji napredni grad — uza svu vrtu slabu obč. upravu zadnjih godina“ — sudio prama slici na ovom kolektaru. Glasilo za interese gosp. Biankina podbada i ovom prigodom našoj občinskoj upravi, ali tako glupo da će mu huncuštvo prozrieti svatko tko je imao prilike vidjeti Šibenik pred 8 godina pa danas. U ostalom dostojno je obratiti se na gosp. Biankina, koji je pred 12 godina javno u Šibeniku poticao pravaše na bokserska djela protiv ondašnjih „usrećitelja“ šibenske obćine.

Nepoštena reklama. U zadnjem broju oglasimo dva romana: „Španjolska inkvizicija“ i „Tajne grada Rima“. Podpisana je naklada „Lučić“. Kako u Zagrebu izlazi časopis hrv. katoličke omladine „Lučić“, svatko bi pomislio, da su ta izdanja izišla nakladom tog lista. Međutim nije tako. Stanoviti razvratni elementi poslužile se imenom jednog hrvatskog i katoličkog lista da zavaraju občinstvo i pod imenom „Lučić“ pruže mu protivjersko štivo. Oni su romani izišli zapravo nakladom Isocijalističke „Slobodne Rječ“, na što javnost upozorujemo, da ne bi varali nasjela.

Članovi gospodarske zadruge u Šibeniku, koji žele uz popust imati galice, sumpora i t. d., neka ne kasne prijaviti se i donieti odnosno kaparu. Rok je do 15. ovoga mjeseca. Potle ovoga dana članovi, preko zadruge, uz popust, ništa nabaviti neće moći.

Kazalište. U sriedu i četvrtak imali smo prilike gledati društvo občinskog kazališta Argentina u Rimu u dvjema snažnim dramskim pjesmama „La cena delle beffe“ i „L' amore dei tre re“ od Sem Benella.

Benelli ukazuje se u ovim svojim radnjama vješt dramatičar, koji znače stvarati situacije, i snažno dramski djelovati na občinstvo, i ako radnja nije uvijek dosta psihološki motivirana, te nam se čine neki razpleti kao izvještačeni. Prejterano tragike lako prelazi u komičnost ili pokvari čisti dojam, kako se vidilo u „L' amore dei tre re“ u trećem činu kada Fiora leži na odru. Ali je zato vrijednost Benelljevih radnja u krasnim njegovim stihovima neprocjenjiva, nu za užitak ih, bolje je njegove drame čitati nego gledati.

Igra je prve večeri nadkrijivala igru druge predstave. Ninchi kao Neri Chiamantesi imponirao je svojom pojavom, a dikcija i igra bijahu mu izvrsne. Osobito uspjela simulacija ludila. U. Stefani tako se uživao u velikom rutinom i shvaćanju odi granu ulogu Gianetta Malespini da nas je i sutradan kao Manfredo u nekim momentima na nju podsjetilo. Gđijca Lazzarini nije nas prve večeri zadovoljila, osobito ne na koncu trećeg čina, gdje joj je falilo izražaja straha. Naprotiv kao Fiora u „L' amore dei tre re“ bila je na svom mjestu i pojavom i igrom. Ostalo osoblje trsilo se da ne pokvari cjelovitost igre.

Skradin, 30 studenoga: U ponedjeljak u jutro odielo se je od nas vrijedni gosp. Dr. Marko Palunko. U malo vremena, kroz cigla 2 mje., što je ovdje kao prislužnik na c. k. sudu proboravio, svojom milotnom pojavom, pun poletnog duha, zanosan, pravaškog rođoljuba, neustrašiv i iskrenog demokrata, osvojio je srca svih poštenih i slobodnih gradjana, ponajpače Hrvata-pravaša. Napredak u službi oteo ga je iz naše sredine, u koju je dolazkom svojim donesao bio toliko žara i svježine. A kako je njegovim užim prijateljima, kako i njegovim učenicima pravačko-tamburaškog zbora, kojega je nedavno osnovao i lijepo bio uputio.

Mjesni rođoljubi-pravaši, da bar mali dio one velike ljubavi i štovanja, što ga je Dr. M. Palunko svojom požrtvovnošću i rođoljubjem kod njih založio, uzvrate, u oči odlaska pridiče mu u pravaškoj čitaonici oprostnu večeru, preko koje se izređaše tolike srdačne i kične nazdravice. Omladina također nije htjela da zaostane, pak je i ona svome učitelju svojom počasti i zabavom gledala olakotiti teški čas rastanka. Tu mu je uz ganuđljivo slovece gđijca A. Mandarić predala izabranu kitu cvieća. Pri odlasku pak najdnoše se opet svikolice, da mu srdačno još jednom stisnu hrvatsku desnici i klivno: živio, staretan put u Kistanje i do vidova!

Novom sucu, odlučnom i spremnom pravašu, kolegi dra. Palunka, gosp. Anti Meladi, nazivljemo od srca sretnu dobrodošlicu.

Opuzen, 29. studenoga: U broju 93. „Slobode“ straši netko podnamjestnika Attemsa i pozivlje, da upravu dojučeršnjih občinskih izbora u Opuzenu povjeri komesaru, a digne občini „radi ogromnih nezakonitosti“ (kursiv „Slobode“), koje je počinila prigodom zadnjih občinskih izbora.

Petljanji, dokažite te nezakonitosti! Recite nam, ljudi poštenja, zašto su ukiniti ovi izbori? Da niese ti isti, nesposobni Čovječ, svojim rdjavim svjetlom — kao i u drugim stvarim — nagovorio demokratske glavare, da zanieču, da su proglasili izbore u svojim selim, premda su sami došli glasovati! Iznesi, koje je te ogromne nezakonitosti pronašlo komesarovo povjerenstvo! Pa nek pošalju komesaru i vidjet čete. Naša snaga leži u narodu, a ne u nesposobnim uvrtiteljim notica Bullčić niti u skrahiranim Andrijaševićim, koji se mjesto onih prvih zaludu ovih dana po Neretvi veru i obuču deru. Zapamtite, da ćemo vas goniti sve do u vaše rupe.

Drniš, 2. prosinca: Ovih dana odielo se je od nas sudac Božo Lisizza, da pođe na svoje novo mjesto u Dubrovnik.

I ako nije od naših narodnih osjećaja ipak ne možemo, a da mu ovom prigodom ne začelimo svaku sreću u njegovom novom boravištu, jer bijaše magistrat do kojeg nije nikad ništa stranačkog doprlo, a narod je ljubio i koristio mu gdjegod je mogao.

Vjenčanje. Jučer se vjenčase g. Šime Zorić i lvin i gđijca Danica Maričić Šimina, naši dobri pristaše. Bilo sretno!

Naknadno novačenje biti će u utorku dne 5. ov. mj. u kući Tafru prama Okružnom Sudu.

Brzovjavne vesti.

Demisija šefa generalnog štaba.

Beč, 2. prosinca. Šef generalnog štaba Konrad von Hötendorf predao je demisiju. Jedni tvrde, da je Konrad demisio-

nirao radi nesporazuma s grofom Aehrenhalom. Opozicija tvrdi, da će usljed ove demisije i ministar-predsjednik grof Khuen u roku od dva mjeseca demisionirati, a Khueua imao bi nasliediti kabinet koji bi inao provesti izbornu referendu.

Tursko-talijanski rat.

Carigrad, 2. prosinca. „Tanin“ uvjerala, da će eventualna blokada i bombardiranje Carigrada od strane talijanskog brodovlja svršiti porazom Talijana te će Tripolis za Turke biti spašen.

Pitanje Dardancla.

Carigrad, 2. prosinca. Porta namjerala Dardanele sasmatvoriti.

Česi i Niemci.

Prag, 2. prosinca. Češki državopravni radikali obdržavaju su sastanak, na kojem stvorise zaključak, da je svaki jezični zakon suvišan.

Revolucija u Kini.

London, 2. prosinca. Carska obitelj poslala je svu svoju gotovinu na englezke banke.

Nanking je u pogibelji da svaki čas padne u ruke ustaša.

London, 2. prosinca. Japan je sklopio sa kinežkim ustašama tajni savez.

Za povećanje englezke flote i vojske.

London, 2. prosinca. Londonski listovi zagovaraju, da se uvede obća vojna dužnost i da se sklopi zajam od 800 milijuna funti šterlina za povećanje flote.

Englezki kraljevski par u Indiji.

Bombay, 2. prosinca. Danas je, nakon višednevnog putovanja, prispio amo englezki kraljevski par, svečano dočekan.

MALI OGLASNIK

ZA JEDNO UVRŠTENJE OD 3 REDKA U „MALOM OGLASNIKU“ PLAĆA SE 40 PARA; ZA SVAKI DALJNI REDAK 10 PARA VIŠE. ZA VIŠEKRATNO UVRŠTENJE POPUST. — PLAĆA SE UNAPRED.

TKO ŽELI KAKOVU OBAVIEST GLEDJE NAŠIH OGLASA U „MALOM OGLASNIKU“, DOBIT će ODGOVOR SAMO ONDA, AKO NAM PRIPISALJE MARKU ILI DOPISNICU ZA ODGOVOR.

NA OBALI jedno pomičeće za iznajmiti Obaviesti. daje upravu našeg lista.

HARMONIUM, na tri registra, skoro nov, prodaje se Obaviesti daje upravu našeg lista.

Šeširi za gospodje veoma tiepi uzorci, tek priprejeni, uz snižene cijene. Za obaviesti daje upravu našeg lista.

Gospodjica Traži mjesto gazdarice kamaostalom gospodarstvu ili župniku, vješta u svemu gospodstvu. — Uprava Gospodjarstva Bribratske Meštine.

Kuća u Varošu, na tri poda, sa aviljom, prodaje se obratiti se na upravu našeg lista pod brojem 130.

Siena dobrog livadnog imano na prodaju u većim kamaostalom gospodarstvu ili župniku, vješta u svemu gospodstvu. — Uprava Gospodjarstva Bribratske Meštine.

KUĆA dvokatna u prizemlju više konoba i dvorište (obala), u neposrednoj blizini mora, na liepom položaju na potocišću Doca, prodaje se. Informacije daje upravu našeg lista pod brojem 127.

STANOVE I SOBE traži i iznajmiti u „MALOM OGLASNIKU“. — Hrvatske Rječ.

ULJARSKE STROJEVE KAO I PODPUNE UREDJAJE U SVAKOJ IZRADBI, NAJFINIJA IZVJEŠĆA, VINSKE PREŠE, SVE VRSTI MOTORA, MLINOVA I GOSPO. : : : DARSKIH STROJEVA : : :

RAZAŠILJE

EMANUEL I OSKAR KRAUS

: : TRST, VIA S. NICOLO Br. 2. : :

BRZOJAVI: CARAUS, TRST — TELEFON Br. 2066.

Posjećivanja po našim inžinirima, proračunji nacrtijabavada.

A. Thierry-a Balsam

LEKARNIKA A. THIERRY-a samo prava STOLISNA MAST.

Glavni izvoz: Cještarna i Anglički čvarko Alois Thierry-a u Pregradi, Hrvatske.

Dobije se skoro svim lekarnama, na svijetu i svim medicinskim stručnjacim i trgovacim.

„Djački Dom“ u Zadru

KONVIKT

Prima učenike srednjih škola na stan i obisku (vrlo dobra hrana, stan udoban, pranje, čišćenje, krpljenje, nadzor, poduka u svim predmetima itd.) uz mjesečni honorar K 70.

Ujedno primaju se učenici pučkih škola u pripravni tečaj za srednje škole (gimnaziju, realku itd.) Za uslove obratiti se ravnateljstvu.

Pravila šalju se bezplatno.

Ravnateljstvo.

OGLAS.

Javljam P. N. općinstvu da smo već započeli radom u našoj modernoj krojačnici na obali kod Hotel de la Ville, pod upravljanjem i krojenjem modernog krojača, koji može poslužiti svakovrstnim rezanjem.

Cijene su štofe i izradbe odijela veoma umjerene.

Primaju se naručbe za štofe i odijela i iz vani.

Prva Dalmatinska Tvornica Prediva i Tkala u Šibeniku PRAŠKO RORA I DRUG.

--- PAPIRNICIA ---

IDE sv. LUCIJA I sv. NIKOLA

IGRAČKE. — DAROVI — IGRAČKE.

ARTUR GRIMANI I DRUG — ŠIBENIK.

VANJSKE NARUČBE UZ POUZEĆE, NA IZBOR. BLIŽA SE BOŽIĆ URESI ZA DRVCE — DAROVI — URESI ZA DRVCE

Računi Obćine Paške.

U notici, — gdje „Nar. List“ u broju 93 od 22 tek. mj. donša riješenje utoka sa strane Mješovitog Povjerenstva o pakškim općinskim izborima, a koje je riješenje po pravašku stranku povoljno ispalo, — čisto i bistro kaže se, da su pravaši t. j. potpisani upravitelji *ovu općinu ekonomski ruinirali*, dok da bi oporba t. j. fuzionirani narodnjaci, demokrati i taljanaši, kad bi došli na kormilo, *popravili nevaljalu administraciju današnjih upravitelja*. Na ovu netačnu i zlobnu insinuaciju, koju sa najvećom indignacijom odbijamo, mi potpisani Upravitelji Općine Paga jednostavno odgovaramo sa sljedećim brojkama i činjenicama:

I.

Pod prijašnjim opć. Upravama izravni porez bio je od kruna 15.875:74, dok je pod današnjom Upravom ovaj izravni porez spao na kr. 13.474:21, postao je dakle manji od kruna 2.401:53. Kad se znađe, da se na temelju izravnog poreza odmjera javu općinski prirezi, to je onda dosljedno, da već uslijed toga mora da znatno trpi općinska ekonomija, jer gdje nema izvora, u nemože biti ni prihoda, koji svakoj Općini služe i jesu od neobhodne potrebe za izvršavanje svojih vlastitih i povjerenih posala te za pokriće odnosnih nužnih troškova;

II.

Da je uprav usljed ovog sniženja izravnog poreza, koji se je mnogi izbrisao zbog elementarnih šteta, veliku osilaciju pretrpjela općinska ekonomija, to se eklatantno razabire iz ove činjenice, da je prijašnja Uprava pod načelnikovanjem gosp. Nike Portade od god. 1900 do 1905 u naslov općinskih prireza primila od c. k. poreznog ureda kruna 47.780:92, dok je današnja Uprava od god. 1905 do 1910 u isti naslov i za isti niz godina primila samo kruna 24.970:01, dakle manje kr. 22.810:91, i ako se je povisio postotak općinskih prireza;

III.

Općinska ekonomija pod današnjom Upravom mora da trpi štete, jer su se s jedne strane znatno umanjili prihodi, kako je rečeno pod II, a s druge su opet znatno poskočili razni potrošci, kojih kod prijašnjih Uprava nije bilo ili su bili mnogo manji, a koji se pak, potrošci moraju bilo milom, bilo silom izplatiti, kao što su na pr. slijedeći:

a) u naslov bolničkih troškova pod prijašnjim Upravama od god. 1898 do 1905 potrošilo se je kr. 18.734:30, dok se je pod današnjom Upravom u taj naslov od god. 1906 do 1910 potrošilo kr. 24.049:20, dakle kroz samih pet godina potrošilo se je u više kr. 5.314:90 nego li su prijašnje Uprave potrošile u osam godina;

b) u naslov školskog doprinosa prošla je Uprava od god. 1898 do 1905 potrošila kr. 36.140:45, dok je današnja od god. 1906 do 1910 potrošila u taj naslov kr. 36.634, dakle kroz samih pet godina potrošila je u više kr. 593:55 nego li je prijašnja Uprava potrošila u osam godina;

c) potrošak za redare, pojlare i lugare pod prijašnjim Upravama bio je puno manji, dok se je taj potrošak danas mnogo povisio sbog skupoće živeža, budući da za prijašnju plaću od ovih službenika nije hotio i neće da služi niko, pa je stoga današnja Uprava bila prisiljena da redarim ok Kr. 30.— mjesečno povisi na Kr. 60, pojlarim od Kr. 30 na Kr. 40, lugarim od Kr. 10 na Kr. 20. Ako dakle i zbog ovih potrošaka trpi općinska ekonomija, to je posljedica skupoće živeža i zahtjeva današnjega vremena, a nipošto krivina potpisanih upravitelja.

IV.

Današnji upravitelji napravili su slijedeće dugove, ali ne svojevrijedno, dali dozvolom Vijeća i odobrenjem visokih vlasti Nekoje su pak dugove napravili, jer su već bili projektirani i predloženi od prijašnje

Uprave u Vijeću 7/4 1905 i jesu slijedeći:

1. za gradnju novog Općinskog Doma K 12.000
2. za gradnju novoga mosta „ 4.000
3. za vodovod „Mirošić“ „ 5.000
3. za zahod i mokraće „ 1.000
5. za klaonicu i ribarnicu „ 2.000

Ovi isti potrošci sa nadodatkom od Kr. 10.600 za gradnju škole u Novalji bili su ponovno doneseni Vijeću na pretres i potvrdu u sjednici 20/12 1906, a bili su odobreni od Zemaljskog Odbora odlukom 15/1 1907 Br. 309.

Dolje potpisani su napravili dug od Kr. 5.200 za gradnju škole u Barbatu, na koji je dug Vijeće pristalo u sjednici 27/11 1907, a potvrđen od Zemaljskog Odbora odlukom 29/12 1907 Br. 11.852.

Dolje potpisani su za pokriće troškova općinskoga Doma napravili dug od Kruna 7000, koji je bio potvrđen od Vijeća u sjednici 10/12 1909, a odobren od Zemaljskog Odbora odlukom 7/3 1910 Br. 12. 612/09.

Još su potpisani za pokriće troškova općinskoga Doma napravili dug od Kruna 6000, koji je bio prihvaćen od Vijeća u sjednici 9/3 1911, a odobren od Zemaljskog Odbora odlukom 8/4 1911 Br. 3663.

Osim toga potpisani su za gradnju škole u Novalji od pokrajinske školske vlasti (zaklade) pridigli predujam od Kr. 8000, koji se predujam izplaćiva sa najmom, što ga školska vlast plaća za istu školu.

Napokon su potpisani dobili bezkamatni zajam od Kr. 67.500 za obnovu vinograda amerikanskim lozom, te je odnosna obveznica bila odobrena u sjednici Vijeća od 29/5 1906.

Ovo su dakle dugovi, koji su se ne samo realizirali u veliku vrijednost, nego su i korisni po Općinu i u prosvjetnu i svrhu općinara. Jesu korisni po Općinu, jer ova, imajući svoj vlastiti Dom, ne samo ne plaća za isti najam, koji je bio od Kruna 48 mjesečno, nego još u naslov najma prima mjesečno Kruna 24, što je dvije prostorije

unajmila „Hrvatskoj Čitaonici“. U prosvjetnu u svrhu, jer da se nije podigla nova škola u Novalji, ono veliko selo bilo bi i danas bez škole i prosvjete. Osim toga jesu i od materijalne koristi, jer se je bezkamatnim zajmom od Kr. 67.500 pomoglo ovom pučanstvu, da obnovi svoje od filoksera uništene vinograde amerikanskim lozom.

Dok će se ovaj bezkamatni zajam povratiti visokoj vladi i visokom zemaljskom odbor u deset jednakih godišnjih obroka sa strane općine, a ovaj opet sa strane općinara, koji su taj bezkamatni zajam pridigli sa odnosnom obveznicom i podlogom uknjiženom na mjestnom c. k. kotarskom sudu u zemljišnim knjigama, dotle će se ostali dugovi, osim predujma za školu u Novalji kod pokraj. školske zaklade, povraćati i uništivati amortizacijom kod Ušredne Banke u Pragu, gdje su se ti dugovi napravili savjetom Zemaljskog odbora, u 25—30 godina.

Sada neka svaki pošten i nepristran čitaoc prosudi, da li su današnji upravitelji ekonomski ruinirali ovu općinu, kad su sve pomenute dugove morali sklopiti iz prike nužde i u rečene materijalne i prosvjetne svrhe ovoga pučanstva.

V.

Uzparedit ćemo sada vođenje općinske ekonomije po prijašnjim upravama sa onim današnje.

a) prijašnje su uprave dosta općinskoga zemljišta prodale, osobito na Goliji i kod luke „Mandrač“, te su za to bile utjerale ne mali novac. Pita se sada, gdje je taj novac, da li je konvertiran po §§ naputka u kupovinu drugih nekretnina ili u nabavu državnih obveznica ili pokrajinskih založnica? Od svega toga nema ništa. Naprotiv je današnja uprava za prodatu zemljišta nabavila pokraj. obveznica u iznosu od K 6700, ili je u taj naslov

utjerane iznose konvertirala u nekretnine kao n. pr. škola u Novalji.

b) današnja uprava napravila je naznačene dugove u naznačene svrhe, te se sve javno vidi u što je i koliko potrošila, dok su prijašnje uprave učinile dug kod c. k. dalmatinske vlade (oskudična zaklada) u iznosu od K 23.000, pa što su sagradile, da se javno vidi?

Prijašnja uprava od ovog duga kod oskudične zaklade ostavila je današnju K 12.455:70, te je ova od 1906. do 1910. već u taj naslov povratila K 4.288:56.

Dalje prijašnja je uprava ostavila današnju dug od K 4423:79, što općina imala platiti mjestnoj Javnoj Dobrotvornosti, a koji je dug ona mogla utrnuti na broke, pošto se je uvijek obrok od K 400 predračunivao, pa ipak od toga duga nije ništa izplatila, dok je današnja već u taj naslov izplatila K 2200, tako da još ostaje dati K 2223:79.

c) današnja uprava za dugove, što je morala prijašnja uprava izplatiti c. k. poreznom uredu u radne naslove, morala je ona pokriti god. 1906. tako da je one godine današnja uprava od c. k. poreznog ureda primila samo K 683 u gotovu novcu.

Ovo su dakle sve samo brojke i činjenice, koje jasno mogu svakoga uvjeriti, da današnji upravitelji nisu ekonomski ruinirali, niti ruiniraju ovu općinu, već su to neumoljive posljedice zlih godina i elementarnih šteta, te da ovih nije, kako je to prikazano pod I. i II. sa nadodatkom pod III. a, b, c, ekonomske bi prilike zaista cvale i napredovale u ovoj općini u korist ovoga pučanstva.

Predpostavivši dakle sve ovo, ovdje namah izpod donšamo prama odnosnoj Bilanci aktivno i pasivno stanje, što je koncem god. 1905. ostavila prijašnja uprava, te aktivno i pasivno stanje današnje obćinske uprave od 1. I. do 31. XII. 1910.

Bilanca

Obćine Paške danom 31 Prosinca 1905.

I. PASSIVA:

a) Dugovi:

C. K. Dalmatinskoj Vladi za Oskudičnu Zakladu	K 11681:44	
Javnoj Dobrotvornosti	„ 4023:79	
Mirovinskoj Zakladi	„ 1494:—	K 17199:23

II. AKTIVA:

a) U gotovu novcu K 3510:87

b) Vjeresije:

Kod Pučke blagajne u Pagu na štednju novac uložen	
uslijed požara Obć. Doma (osiguracija)	„ 10000:— K 13510:87

Čista dugovina K 3688:36

Bilanca Obćine Pažke danom 31 Prosinca 1910.

Članak	U S P J E H		Zajednica		Pag		Novalja		Kolan		Barbat		Dinjička		Povljana		Ukupno			
			K	p.	K	p.	K	p.	K	p.	K	p.	K	p.	K	p.	K	p.		
I. Aktivno stanje:																				
1. Prečišćak blagajne na prama stanju predračuna					2.773	34					724	27			1.218	66				
2. Konačni ostanci imovine:																				
a) na prama predračunu	3.837	39	2.562	83	2.464	1	1.758	45	367	61	1.023	52	830	97						
b) izvan predračuna	2.104	25	7.751	29			800	—	2.927	90										
3. Vjeresije:																				
Dalmatinska Vlada za puteve	2.000	—	—	—																
Bezkatatni Zajam	65.395	75	—	—																
Obćinski odlomaka	—	—	7.751	29			20	81	2.927	90										
4. Pokretno Imanje	2.960	10	—	—																
5. Nepokretno Imanje:																				
Obćinski Dom	28.247	65	—	—																
Ribarnica	—	—	800	—																
Škola	—	—	—	—	28.017	38			7.472	10										
6. Pokrajinske Založnice	—	—	3.200	—																
	104.545	14	24.838	75	30.481	48	3.303	53	13.695	51	2.242	18	830	97	179.937	56				
II. Pasivno stanje:																				
1. Nedotičak blagajne:																				
a) na prama predračunu							3.264	55			22	86	1.686	67	242	81				
b) izvan predračuna											2.927	90								
2. Dugovi:																				
Visokoj c. k. Dalmatinskoj Vladi za Bezkatatni Zajam	67.500	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—								
" " " " za Oskudičnu Zakladu	—	—	3.306	50	383	50	251	19	198	39	1.058	08	1.058	08						
Uštednoj Banci Ceskyh Sporitelu Prag	14.956	80	7.478	40	17.848	—	—	—	4.880	01										
Podružnici Ljubljanske Kreditne Banke Spljet	6.000	—	—	—	—	—	—	—	—	—										
Javnoj Dobrotvornosti Pag	—	—	2.023	79	—	—	—	—	—	—										
Pokrajinskoj Školskoj zakladi	—	—	—	—	8.000	—	—	—	5.200	—										
3. Konačni ostanci dugovine:																				
a) na prama predračunu	334	70	3.120	66	5183	80	2.666	—	—	—										
b) izvan predračuna	2.359	83	7.751	29	—	—	20	81	—	—	1.051	81								
	91.151	33	23.680	67	34.679	85	2.938	—	13.229	16	2.744	75	2.352	70	170.776	46				
III. Otvraština:																				
1. Aktiva	104.545	14	24.838	75	30.481	48	3.303	53	13.695	51	2.242	18	830	97						
2. Pasiva	91.151	33	23.680	67	34.679	85	2.938	—	13.229	16	2.744	75	2.352	70						
Čista Imovina	13.393	81	1.158	08					365	53	466	35			9.161	10				
Čista Dugovina					4.198	37					502	57	1.521	73						

Sada kada štovani čitatelji imaju pred očima aktivno i pasivno stanje ove občine, koje je bilo pod prijašnjom upravom koncem 1905., a koje je pod današnjom koncem 1910., neka slobodno prosude, da li su podpisant ekonomski ruinirali ovu općinu.

Kako se vidi iz ove Bilance, prijašnja je uprava koncem god. 1905. ostavila jedno pasivno stanje u iznosu od . . . K 17.199-23 i jedno aktivno stanje u iznosu od . . . K 13.510-87 te po tomu jednu dugovinu od K 3.688-36. Nego prošla je uprava

prije nego je prispio zajam za gradnju mosta i vodovoda izplatila god. 1904. pod načelnikom N. Portadom najprije za drveni most zatim g. 1905. na početku . . . K 1000— . . . K 3000— . . . K 4000—

Dalje pod načelnikovanjem Frane Budaka pri svršetku god. 1905. občina je platila za vodovod . . . K 4129-12

Ukupno K 8129-12

Ali od ove svote ima se odbiti, što je visoka vlada občini udijelila kao podporu za vodovod . . . K 1232-15

te je po tomu za vodovod općina iz svojih vlastitih sredstava potrošila samo . . . K 6396-97

Kad se od ovog potroška odbije gornja pasiva od . . . K 3688-36

koncem god. 1905. ostalo u občinskoj blagajni . . . K 3208-61

te bi se reklo da je današnja uprava sa ovim iznosom

nazadovala. Ali od ove svote od K 3208-61 občina je visokoj c. k. vladi morala povratiti . . . K 565-86

a podignućem zajmova kod Uštedne Banke bilo je današnjoj občini u manje izplaćeno . . . K 2403—

po tom bi bilo ukupno . . . K 2968-86

što izjednačiv sa gornjom svotom od K 3208-61, može se slobodno reći, da u pogledu ekonomije, današnja je uprava ostala maldane u onom istom novčanom stanju, u kojemu se je nalazila prijašnja uprava.

Razlog pak zašto današnja uprava nije polučila povoljnih rezultata leži uprav u razlozima navedenim pod I., II. i III. a, b, c. Mislimo da ovdje već ne treba nikakva komentara niti daljnjih drugih obrazloženja. I s ovime svršavamo.

Od Obćinskog Upraviteljstva

Pag, 27. studenoga 1911.

Načelnik: Fr. Budak

Prisjednici: Ivan Pačić, Mate Oguić, Valo Crijenko, Šime Maržić.